

Úvodem

Vážení čtenáři,
dostává se Vám do rukou již třetí vydání publikace věnované Keltům a jejich odkazu. Najdete v ní kapitoly věnované rekonstrukcím řemesel, staveb domů, organizaci společnosti, duchovnu a mnoha dalším tématům.

Rozšířenou verzi publikace najdete na našich internetových stránkách www.boiohaemum.cz, kde najdete malou encyklopedii Keltů, Lexikon Keltů, pozvánky na keltské akce, apod. Všechna data jsou ověřována v odborné literatuře našich poradců, přesto existuje mnoho témat ze života Keltů o kterých se nechá diskutovat. K tomu slouží také i tyto stránky a v budoucnu i tato publikace.

Zároveň si Vás také dovoluji informovat o literatuře, z které čerpáme zkušenosti a pozvat Vás do rekonstrukce keltské vesničky v Prášilech, kde mnoho věcí můžete vidět a prožít na vlastní kůži, případně se i zapojit do dalšího rozvoje tohoto projektu.

Přejeme Vám příjemné čtení.

Vášek Horák, vedoucí redakce

Datum vydání: Samhain 31.10.2006

Vydavatel: Keltoi, občanské sdružení,
středisko Boiohaemum
Staroměstské nám. 1, 293 01 Mladá Boleslav
www.keltoi.cz keltoi@keltoi.cz

Redakce: Václav Horák, tel. 602 340 991,
[email: redakce@boiohaemum.cz](mailto:redakce@boiohaemum.cz)

Text: Václav Horák, Lukáš Příbyl (Bojovníci)
Ilustrace: archív Keltoi
Foto: Václav Horák a archív Keltoi

Evidenční číslo MK ČR E 15206
internetová verze www.boiohaemum.cz
redakce@boiohaemum.cz

Vydáno s finanční podporou Plzeňského kraje

Partneři projektu: Cestovní kancelář KU-DRNA, Sporthotel Prášily s.r.o., Villa Karolina Prášily, Václav Horák, Keltoi, středisko Prášily.

Obsah:

Ve stopách Keltů

Kdo byli Keltové

Oblečení, šperky

strana 2

Bojovníci

strana 3

Sídla Keltů

strana 4

Oheň a jídlo

strana 6

Řemesla Keltů

Výroba látky

Od jílů k nádobě

Bronz, zlato

Železo, dřevo, sklo

Švartna, obchod, stavba domů

strana 7

strana 8

strana 9

strana 10

strana 11

Společnost a duchovno

Svatyně, bohové

Keltský rok

strana 12

strana 13

Nemoci a hrobky

Literatura

strana 14

strana 14

Tipy na výlety

strana 15

Ve stopách Keltů

Kdo byli Keltové

Bud'te všichni pozdraveni, jmenuji se Evir a budu Vás provázet naším světem, světem Keltů. A kam že se to dostanete? Do doby, která byla před dvěma tisíci lety a třemi stoletím k tomu. Věřte, že budete překvapeni, jak v této době žijeme a co všechno dokážeme. V mnoha věcech můžete jen tiše žasnout a závidět. Naše kmeny se nachází po celé Evropě a střední Evropa nese jméno Boiohaemum. Jsme národ bojovníků a odvážných mužů, ale bát se mně nemusíte, zv' u Vás na projížďku naší zemí a naší dobou. Přisvědčte si ke mně na povoz, vyrazíme, čeká nás náročná cesta plná poznávání. Chci Vám ukázat mnoho zajímavostí z našeho tvrdého života, tak se vydejme na cestu.

Jeden z našich současníků Gaius Iulius Caesar, žijící ve velkém Římě, o nás napsal velmi zajímavé dílo. Jmenuje se Zápisky o válce galské a píše tam, že jsme národ s pověstí neohrožených válečníků a dobyvatelů. Ale proč? Je pravda, že jsme Řím v roce 386 před naším letopočtem dobyli, také jsme vyplnili známou věštinu v Delfách, ale v jádru jsme lid pracovitý, který po sobě zanechá velké množství technických vynálezů i výrobků uměleckého řemesla ze skla, bronzu, železa, emailu či sapperperlitu. Budiž pro Vás poučné, že výrobky byly vždy vysoké jakosti a kvality. My Keltové - jsme první historicky doloženým kmenem na území Čech nesoucí jméno. Našimi sousedy jsou jiné keltské kmeny, např. Galové, Tiberové, Helvetiové, Belgové, Britové a další. náš kmen se jmenujeme Bójové. A jsme u prvního znamení - v současné době, tedy ve 21. století, se území Čech také nazývá Bohemia, což právě pochází z názvu Boiohaemum = Země Bójů. A k tomu ještě jednu informaci - Země Bójů se rozkládala nejen na území dnešních Čech, ale i dnešního Německa - Bavorska. Jistě znáte naše oppida (opevněná města) Stradonice, Závist, Třisov a další. Naše jiné sídlo, Boiodurum, je dnes město Pasov. Zůstaly po nás i jiné názvy, např. Isara = Jizera = Rychlá řeka, Atava = Otava, Gabreta = Šumava = Pohoří kozorohů, Askéta = Ještěd = Jasanová hora a mnoho dalších.

Jsme národ nevelkého vzrůstu (muži kolem 170 cm, ženy o 10 cm méně), světlejších vlasů a robustní postavy. Naši muži nosí i velké kníry. Dokážete si představit chodit nazí? Většina z vás patrně ne a platí to i o nás. Jen s tím rozdílem, že obstarání oděvu jsme měli poněkud složitější, ať omezením materiálů, které máme k dispozici, tak i výrobním postupem a časovou

náročností. K šatům patří i šperky a ty byly také odrazem společenského postavení, neboť máme již majetkové a společenské vrstvy - „chudší a bohatší“.

Oblečení

Základ oblečení u mužů tvoří přiléhavé kalhoty. Jsou dva druhy kalhot, stejně jako znáte vy, krátké a dlouhé. Oba druhy tvoří stejný základ - každá nohavice je z jednoho kusu látky, který je sešitý na vnitřní straně. K tomu jsou dopředu i dozadu vsazeny klíny. Krátké kalhoty končí pod kolena, kde se také podvazují, dlouhé končí nad nártu a jsou k nim ještě přišity nástavce překrývající právě nártu. K tomu patří samozřejmě kožený opasek. Ke kalhotám nosíme halenku sahající až ke kolenům. Rukávy jsou vsazeny a jsou opět buď krátké nebo dlouhé. Velmi specifická je další část našeho oděvu - tvoří ji plášť. Je to obdélník, který se přehazuje přes ramena a je spojen za pomoci spony na pravém rameni. Obě ruce máme volné a když prší, tak si plášť přehodíme přes hlavu. Tyto pláště vyrábějí naše ženy s velkou pilí, neboť jsou odrazem našeho postavení. Většinou mají lemované kraje a dlouhé třásně, velmi pestré pruhy nebo kostky. K oblečení neodmyslitelně patří i kožený nebo plátěný váček, který obsahuje pomůcky, např. nožík, rydlo, šídlo, břitvu, případně kousek kovu jako symbol, a také soupravu na rozdělování ohně - očílku, pazourek a troud.

Ženská móda je tvořena dlouhým lehkým rouchem bez rukávů, sepnuté na ramenech sponami. Pro lepší představivost se jedná o válec o rozměrech 1,3 x 1,8 m, který si přehodíte přes hlavu. Pod tímto oblekem ještě nosíme halenku s rukávy. Jiný druh obleku je sukně a halenka. Sukně je tvořena širokým pruhem látky, na bocích přidržovaná páskem. Halenka je tkaná z jemnější lněné příze a má polodlouhé rukávy. K tomu patřil ještě plášť podobný plášti mužskému.

Nejobvyklejší obuví naší doby jsou opánky - obuv vyříznutá z jednoho kusu kůže upevněná k noze řemínky. K výzdobě se používá různých výřezů. Při jiných příležitostech se také nosí i boty vyšší, které mají podrážku až 4 cm silnou. Podrážka byla vyrobena ze dřeva a spojena železnými cvočky.

Šperky

Už v naší době si potrpíme na módní doplňky - nosíme bronzové nebo železné opasky, kožené pásy se železnými záponami. A protože neznáme knoflíky, spináme si oděv ozdobnými bronzovými sponami na způsob

zavíracího špendlíku. Dále jsme si oblíbili bronzové náramky, nápažníky a nákrčníky. Náramky dokonce nosíme i na nohou a těm říkáme nánožníky. Dalšími šperky jsou také skleněné tmavomodré náramky barvené kobaltem, bronzové prsteny či sapperperlitové náramky. Asi se ptáte, co je to sapperperlit? Je to černá hmota nacházející se s uhlím, která se kovem nechá dobře opracovávat.

Keltští bojovníci

táhlé, mužeme se setkat i s listovými, až 15 cm širokými hroty. Do tulejky je zasazeno dřevěné ratiště z tvrdého dřeva. Ratiště je zakončeno železnou botkou (okovanou špicí), dlouhou 6 až 11 cm, sloužící k zabodnutí do země.

Oštěp

Oštěp svou konstrukcí připomíná kopí, je však menší a lehčí. Železný hrot je protáhlý a menší než u kopí. Ratiště je vyrobeno z měkkého dřeva, je méně masivní a není zakončeno botkou. Celková délka oštěpu se pohybuje okolo 150 cm.

Naši ochránci a jejich zbraně

Naši ochránci se rozdělují do dvou hlavních skupin - pěšáci a jízda. Jejich výzbroj se skládá z meče, kopí, oštěpu, luku, praku a štítu. Jako ochranou zbroj používáme kroužkové pancíře a bronzové, železné přilby a kožené čapky. Ochranou zbrojí však nejsou vybaveni všichni bojovníci, pouze žoldnéři a velitelé. Proč to? Kovové zbroje jsou velice drahé a obyčejný řemeslník si je nemůže dovolit. Svůj důvod má i naše silná víra v posmrtný život a proto ochrannou zbrojí opovrhujeme. Proto chodíme do boje oblečení v normálním ošacením. Někteří z nás bojují i polonazí. A perlička - někteří bojovníci šli do bitvy úplně nazi, výjimečná bitva Gaesatů u Telamonu. Nejdůležitějším ochranným prvkem je štít, často je jedinou ochranou bojovníka před útokem.

Meč

Celková délka se nejčastěji pohybuje v rozmezí 55 až 85,6 cm. Čepel je železná, široká okolo 4-5 cm a většinou se od dvou třetin délky prudce sbíhá do ostrého hrotu. Po celé délce z obou stran je většinou středové žebro, zvyšující pevnost tenké a ostré čepele.

Meč nemá žádnou záštitu, pouze plechové kování, které zpevňovalo dřevěný jilec meče. K meči se také používá lehká plechová pochva, často nádherně zdobená tepanými ornamenty. Pochvu zakončuje okrouhlé nákončí, znemožňující eventuální poranění nohy nositele. Zvláštním druhem keltských mečů jsou tzv. velitelské pseudoantropomorfní mečíky (výzdoba zvířecím nebo lidským motivem). Jsou dlouhé jen 40-50 cm, bohatě zdobené zlatem nebo emaillem. Takový mečík je spíše obřadním a symbolickým předmětem než vojenskou zbraní.

Kopí

Celé kopí je dlouhé 145-300 cm, nejčastěji však kolem 220 cm. Železný hrot je tenký a ostrý, se středovým žebrem a tulejkou. Hrot je dlouhý od 17,5 do 46,8 cm, nejčastěji je kolem 30 cm. Jsou různých tvarů, úzké a pro-

„za mokra“, po vyschnutí těsně přilne k dřevu a ztvrdne.

Středem štítu po svislé ose se táhne dřevěné žebro, zvyšující pevnost štítu. Uprostřed je vypouklé, z vnitřní části má dutinu pro ruku bojovníka. Další částí štítu je kovová puklice, chránící střed štítu. Její funkce je dvojitá. Chrání ruku bojovníka, a je hlavním fixačním prvkem. Tvary puklic jsou různé, nejčastěji ale pásové, kryjící vypouklý střed žebra. Na vnitřní straně štítu je železné držadlo obložené kůží, lýkem nebo dřevem. Poslední důležitou částí štítu je kování okraje. Štít je okovaný buď pouze na spodním okraji, na horním a spodním okraji nebo po celém obvodu. Okraje levnějších štítů jsou místo kování zpevněny pásem tvrdé kuže.

Luk

Luk je vyráběn z jednoho kusu dřeva a to z jasanu či tisu. Tyto dřeviny mají pro luk ideální vlastnosti - pevnost a pružnost. Luk je napínán pomocí tětiny a stílí se dřevěnými šípem se železnými hroty a je zakončen letkami z per.

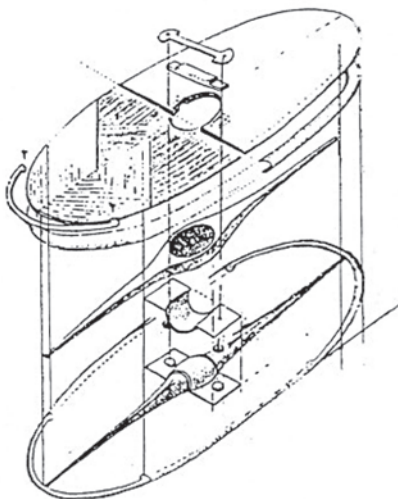
Prak

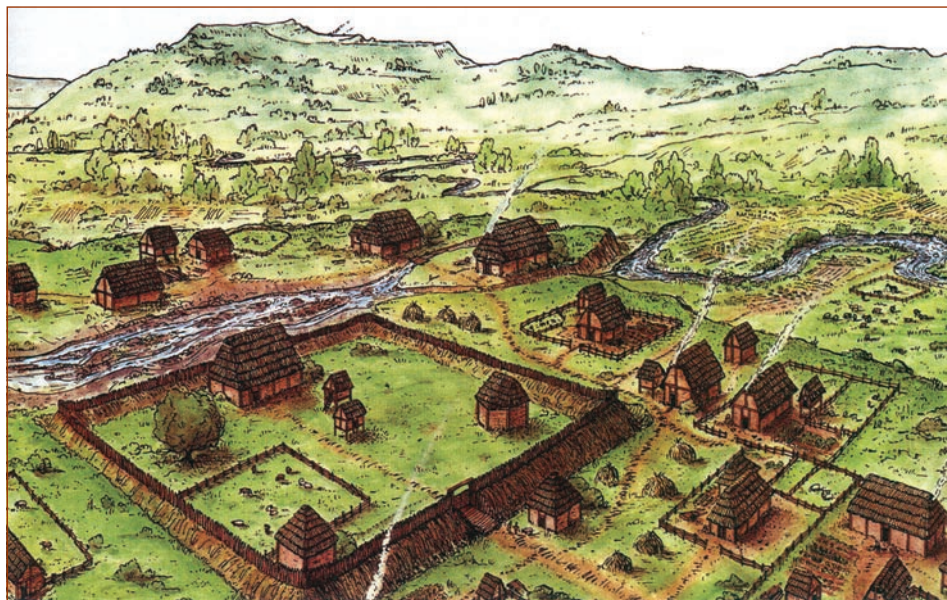
Prak je vyroben z pruhu kuže. Je to velmi jednoduchá zbraň, nenáročná na výrobu, ale zato účinná. Stílíme oblázkovou municí na delší vzdálenosti.

Štít

Základ štítu tvoří dřevěná deska, zhotovená z jednoho kusu dřeva, klížených štípaných prken či přepychovější z klížených, křížem překládaných dýh. Materiál je dub, lípa, olše, javor nebo bříza.

Deska štítu je rovná, někdy mírně prohnutá ve svislé ose. V průřezu se deska ztenčuje směrem k okrajům z cca 1,2 cm až na 0,4 cm. Tvar je oválný o velikosti 125x50 cm. Uprostřed desky je oválný otvor pro ruku bojovníka. Povrch desky je potažen nevydělanou kůží. Ta se natahuje

Pro naše sídla si většinou vybíráme místa již osídlena našimi předchůdci, především úrodná místa, kde mohou hospodařit naši zemědělci a k tomu stavíme i opevněná hradiště. Osídlujeme většinu území současné České republiky. Nejvíce osídlení je v blízkosti velkých řek.

Sídlíště neopevněná (nehrazená):

- sídlíště velké se 2-9 usedlostmi - dvorci, nazývaná vesnice
- sídlíště malé - jedna usedlost
- sídlíště dočasné

Sídlíště opevněná

- hrazená jen palisádou, jednoduchý vchod
- panský dvůr
- oppida, hradiště, castella, refugia
- čtyřúhelníkové valy (tzv. Viereckschanze vymezení obdélníkového až čtvercového prostoru sypaným valem)

Domy a další objekty

Spát v kožešinách ... a nad hlavou rákos. Takto jednoduše se dá říci, kde bydlíme, spíme, jíme a pracujeme. V naší době máme úplně jiný vztah k přírodě - jsme na ni velmi závislí. Budujeme si dobře opevněná místa na strategicky významných polohách. Tato hradiště nazýváme oppida. Kolem hradiště jsou důkladně vybudované valy z hlíny s čelní zdí z kamenů a dřevěné konstrukce. Byly opatřeny tzv. klešťovitými branami - úzkou uličkou, kterou se vstupovalo dovnitř. Na území Boiohaemum jsou hlavními centry oppida Závist, Stradonice, Hrazany a další. Tato oppida jsou nejen významnými mocenskými středisky, ale i centry obchodu, řemesel a kultu. Zástavba uvnitř byla mnohdy velmi hustá - domy byly uspořádány do ulic

či dvorců. Všude kolem se rozprostírá les, který nám skýtá nejen dřevo na topení, ale i na stavbu domů, výrobu dřevěného uhlí a také je to částečně zdroj naší obživy - možnosti lovu a sběru plodin. V okolí se také rozkládají naše pole a pastviny. V oppidu se nacházejí základní tři druhy obydlí různých konstrukcí - sruby, polozemnice a domy nadzemní.

Tady je krátký seznam věcí, které máme v domě, ať obytném, tak výrobním:

Keramika - většina vyrobená na hrnčířském kruhu - nádoby, misky, hrnce, soudky, lahve, poháry, zásobnice, vázy, pokličky, ...

Kovové věci - konvice, vědro, naběračka, pohár, závěsný kotlík, naběračky, cedníky, ...

Vypálené věci z keramiky - závaží na tkalcovský stav, přesleny, vykuřovadla, lžice, figurky, ...

Nástroje - nůž, sekera, drtidlo na obilí nebo rotační mlýnek, radlice s krojidlím, kosa, srp, rýč, kopáč, motyka, dláto, šídlo, kladivo, hoblík, kleště, klínek, kovadlinka, výhňová lopatka, pilka, pilník, poříz, průbojník, špachtle, vidlice, měch, tyglík, kadlub, kamenný drtič, razidlo na mince, hliněné destičky na odlévání střížků, jehla, břitva, nůžky, pinzeta, brousek, řetěz, rošt, rožeň, lopatka, ...

Lovecké potřeby - oštěp, kopí, luk se šípy, prak, háček na ryby, ...

Další potřeby - postroj na koně, udidlo, postranice, faléra (puklice), ostruha, podkova, kolo, kování, obruče, spinadla - spony, jehlice, šperky - nákrčník, náramek, nápažník, nánožník, prsten, opasek, amulet, skleněné korále, kolečko s loukotěmi, řetízek, vlasový kroužek,

Sídla Keltů

hřeben, zrcátko, pinzeta; výzbroj - meč, mečík, sekáč, kopí, oštěp, luk se šípem, prak, štít, helma, pancíř, vojenská standarta, vážky, plastiky, mince, hrací kostky a mnoho dalších výrobků.

Vybavení domu je prosté - lůžko, různé kolíky, např. pro sušení oděvů, obuvi a také na odkládání nádob. Součástí domu je také jakási zásobárna jídla, kde máme uloženy zásoby potravy, např. sušené maso, obilí, různé rostliny, nádoby, nástroje a nářadí, apod.

Obytný dům - polozemnice

První typ obydlí je takzvaná polozemnice. Do země je vykopána čtyřúhelníková jáma s kolmými stěnami a rovným dnem, do kterého jsou zapuštěny kůly nosné konstrukce. Střechu tvoří slaměné došky nebo rákosí. Stěny jsou roubené ze štípaných kmenů nebo proutěné s mazanicí (omazané hlínou směsí jílu a slámy). Kouř z ohniště nebo pícky vycházel otvorem ve střeše. Vstup je velmi jednoduchý, někdy po schůdkkách nebo po žebříku. Velikost domku je v rozmezí od 5 do 40 m². Délka je od 3 do 7 metrů a šířka od 2,5 do 4,5 metru. Základní stavební dřevo používáme dub.

Srub

Keltové znají dva druhy srubů podle typu konstrukce stěn: srub roubený a srub hrázdný.

Roubený srub

Stěny domu jsou tvořeny opracovanými vodorovně položenými kmeny a sedlovou střechou z rákosu. Podlaha je z udusané hlíny.

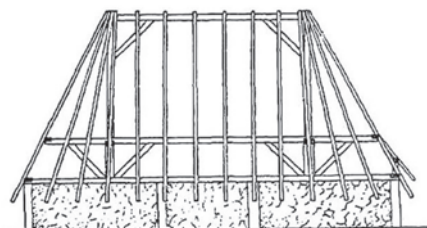
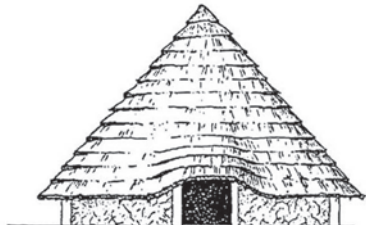

Hrázděný srub

Srub je vytvořen hrázděnou konstrukcí (dubové trámy, výplet proutím a výmaz jílem) a sedlovou střechou z rákosu.

Panský dům

Většinou velký dům, kde se Keltové setkávají při příležitosti oslavy, hostiny, svátku, apod. U hostin jsou účastní Bardové, hudebníci a bojovníci si vyprávějí historky.

Nadzemní domy

Hlavním smyslem nadzemních domů bylo uložení zásob - sýpky na uskladnění obilí a dalších plodin. Můžete také najít i vyhloubené studny a zásobnice na obilí.

Dílny, užitkové domy

V domech výrobních máme svoje dílny - keramickou, kovářskou, šperkařskou, tkalcov-

skou, atd.. A víte čím si svítíme? My bohužel ještě neznáme elektrický proud, ale známe rostlinný olej a ten dáváme do lampiček a loučí a tím si svítíme.

Zásobní jámy

Vedle domů byly i zemní zásobárny - díry v zemi, v kterých se také ukládala zásoba obilí.

Studna

Vodu pro naši potřebu si bereme z řeky nebo ze studní, které jsou vyhloubeny několik metrů.

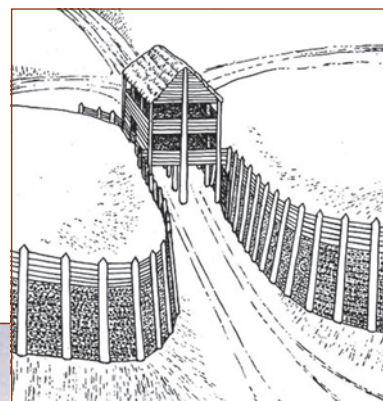

Palisáda

Palisáda je tvořena dřevěnými kůly visle stavěnými vedle sebe do vykopané drážky hluboké 0,8 m. Výška palisády bude 2-3 m. Průměr použitých kmenů nad 20 cm. Vršky jsou osekané do špičky.

Klešťovitá brána

Opevněná brána klešťovitěho typu je tvořena nasypáním valem, lícovanou na sucho kladenou zdí z kamene zpevněnou svislými tesanými trámy a dřevěným roštem. Na konci průchodu je samotná brána s věží a ochozem pro bojovníky. Val se zdí je široký víc jak 4 m a vysoký skoro 5 m.

Oheň a jídlo

Rozdělávání ohně

Mnoho z těchto činností si nemůžeme představit bez ohně. Ohně bylo zapotřebí k vyhřívání obydlí, přípravě potravin, k vypálení keramiky (nevypálené nádoby jsou křehké a voda je brzo zničí...), k výrobě dřevěného uhlí pro kováře, atd. A teď chvilku zapřemýšlejte, jak oheň vlastně rozděláváme - zápalky nebo zapalovače a papír neznáme... Tak co myslíte, zkusíte si sami oheň rozdělávat bez těchto pomůcek? Poradím Vám, jedním z pradávných způsobů je rozdělávání ohně pomocí ocilky (železný předmět)

a kamene a zachycení jiskry do lehce hořlavé houby. Snažíme se, aby se jiskry zachytávaly v troudě, kde se mohou postupně rozhořivat.

Máme-li již v troudě zachyceny jiskerky, snažíme se ohýnek jemně rozfoukat, přidáváme slabé třísky, které postupně vzplanou a oheň nabírá na síle. A můžeme se konečně začít radovat, že máme oheň. Tak co, zdá se Vám to po přečtení jednoduché? Prosim, můžete si to sami vyzkoušet...

Jídelníček

Náš jídelní lístek se skládá z podobných přírodních materiálů, které znáte i Vy. Takže náš jídelníček může být i pestrý, vždy záleží na okolnostech, co příroda dá. K základním jídlům patří obilné placky, nekvašený chléb, kaše z obilnin a luštěnin nebo polévky (vývary).

Takže, teď si podrobněji rozebereme jednotlivé možnosti. Na polích pěstujeme z obilí pšenici jednozrnnou, dvouzrnnou, proso, ječmen, oves a také žito. Z luštěnin hrách a okrajově čočku a zeleninu. Z ovoce jablka, hrušky, švestky. Z koření petržel, majoránku, řepku, anýz a feňkl. Z lovné zvěře si můžete nabídnout jelení, srnčí, kančí, kachní nebo si nachytat v řece ryby. Doma chováme skot, ovce, kozy, prasata, husy a slepice. Takže výběr je veliký a můžeme k tomu přidat i další výrobky, které pocházejí z chovu - med, tvaroh, máslo, sýr, apod. Sůl na dochucení jídel získáváme od obchodníků.

Pití

Asi vás nepřekvapím, ale nejčastěji pijeme vodu, jindy zase pivo (naše pivo je bez chmele...), ovocné víno vyrobené z lesních plodů a ovoce, medovinu a nesmím také zapomenout na mléko.

Zpracování masa

A teď něco ke zpracování masa: známe stejné druhy zpracování masa jako vy dnes - vaříme, pečeme a udíme. Při uchovávání na horší časy si maso ještě solíme a sušíme. A taková pečinka pečená nad ohněm, např. vepřové nebo skopové, mňam...

Výroba mouky a pečení placek

Jako nástroj pro výrobu mouky používáme rotační mlýn - žernov. Spodní část mlýnu nazýváme ležák, horní část běhoun. Obě části jsou spojeny svislou dřevěnou osou, kolem které se běhoun otáčí. Zrní se nasypává v horní části behounu a postupně se posouvá mezi běhoun a ležák. Otáčením se postupně obilí drtí a ven vypadává již hotová mouka.

Návod na upečení obilné placky - do mouky přidáme vodu nebo mléko, uhněteme těsto, uděláme placky, pečeme na klenbě pece a jíme s medem nebo se solí.

Pečení chleba

Těsto na chleba je shodné s těstem na placky. Jen s tím rozdílem, že si uděláte menší bochník asi o průměru 10 cm. A co dál? K pečení chleba používáme pec - jedná se o kopuli z jílu, kde uvnitř hoří oheň. Oheň v peci necháme hořet asi jednu až dvě hodiny, aby se pec pořádně nahřála. Po jejím vytopení se z pece odstraní zbylé oharčky a popel vymetete březovou metlou. Vložíte bochníky chleba, přidáte nádobku s vodou a pec dobře zaděláte, aby neodcházelo teplo. Po určitém čase je chleba upečen. Tento čas je závislý na prohřátí pece a velikosti bochánek. To již ale záleží na vás, jak si poradíte a jak jste šikovní.

Řemesla Keltů

Výroba látky

Běžně chováme domácí zvířata a na polích pěstujeme rostliny, proto se k výrobě oblečení na našem území mohou používat dvě základní suroviny - vlna a len. Při textilní výrobě používáme různé nástroje a pomůcky:

Nástroje k přípravě předu

Jedná se o nástroje potřebné k lámání lnu a konopí, např. různé hole, kyje, dřevěné palice a další (např. třepačka - dřevěný nástroj tvaru meče se zubovitými zářezy se používá k odstraňování dřevitých částí stonku - doba Slovanů). Dalším možným nástrojem je dřevěný hřeben s jednou řadou silných zubů, který se používá k vyčesávání nečistot. Ke stříhání ovčí se používají pérové železné nůžky.

Nástroje přadlácké

Přeslice - dřevěná tyč s různým zakončením v horní části, na kterou je připevňováno předivo. Přeslice je usazována do nízkého stojánu, nebo pod paží, u pasu nebo mezi kolena.

Vřeten - základní pomůcka pro předení skládající se z dřívku a přesleny, který je na dřívku navlečen. Dřívko je dřevěná nebo z jiného materiálu vyrobená tyčka, v 1/4 délky mírně rozšířená (v tomto místě je usazen přeslen), o průměru 10 - 25 mm a délce 150 - 500 mm.

Len

Len setý je jedno- až dvouletá rostlina vysoká asi 1 metr. Lodyha se skládá z pěti vrstev - kůry, lýka (obsahuje vlákna potřebná k výrobě příze), dřevnaté lýko, dřevnaté jádro a dřev. Na lýkové vlákna připadá přibližně 1/5 objemu celé lodyhy. Výsadba lnu se provádí hustě, aby rostlinky rostly do výšky.

Lněné vlákno má světle plavou barvu, látka velmi dobře sají vodu a rychle vysychá, je pružná a pevná, dobře se bělí, ale hůře barví.

Len se běžně pěstuje na polích a tak jistě přemýšlíte, jak se stane z rostliny příze? Postup výroby je docela zdoluhavý. Nejdříve musíme len zasít a sklídit. Po odstranění tobolek se len máčí ve vodě a nechá se volně ležet až postupně

za působení vody nebo rosy začne tlít. Nyní se začnou svazečky vláken uvolňovat ze stonku a my tato vlákna lámáním, potíráním a vyčesáváním zbavujeme dřevnatých částí. Tím jsou vlákna připravena ke spřádání.

Vlna

Tkaniny zhotovené z vlny jsou velmi pružné, dobře se barví, mají velmi dobrou nasákovost a izolační schopnost.

Barva pravé ovčí vlny je šedohnědá nebo červenohnědá. Ostříhaná vlna z ovce se nazývá rouno. A jak se postupuje u ovce? Abychom získali potřebný materiál, musíme ovce ostříhat. To provedeme železnými nůžkami nebo pouhým vytrháváním. Potom se vlna zbavuje tuku praním ve vodě, pak se suší, cupuje, češe a tím je také připravena ke spřádání.

Konopí

Konopí je jednoletá dvoudomá rostlina vyrůstající do výšky 1-3 metry. Vlákno má světle šedou barvu a je vhodnou surovinou pro výrobu lan a provazů. Konopné tkaniny nenasávají vodu, dobře se bělí, jsou pevné, ale málo pružné.

Spřádání příze

Řeknu Vám velmi zjednodušený postup - z chomáče rozčesané vlny nebo lnu postupně vytahujeme stáčením vlákna, která se za pomoci rotujícího vřeten s nasazeným přeslenem (přeslen funguje jako setrvačnický) stáčí do pevnější příze. Roztočením vřeten předkrotíme již upředenou nit, vřeten si upevníme, aby se nám vlákno zpět nerozpletlo a vytahujeme další vlákna. Nit, kterou takto uděláte je nutně silnější než jakou znáte vy, Průměr nití je od 0,3 mm do 3 mm, ale nám k výrobě látky postačí.

Barvení příze

Na našich látkách máme rádi pestrobarevné vzory. Základní barva vlny je žlutá nebo hnědá. Za pomoci rostlin získáváme další odstíny, např. modrou, červenou, žlutou, fialovou nebo černou. Světle hnědou získáme z kůry dubu, světle černou z kůry osiky, vínovou z třezalky. Vždy je lepší používat usušený materiál než čerstvě natrhaný.

Tkaní

Určitě víte, co je to látka, ale víte také, jak se dělá, jakým způsobem se tká? Základním principem je přelozit dvě na sebe kolmá vlákna a jsou také dva způsoby, jak to provést. Vy používáte převážně tzv. vodorovný tkalcovský stav, u nás používáme stav postavený kolmo k zemi - svislý tkalcovský stav. Vyrobit kus látky pro jednoho člověka trvá dost dlouho, proto se oděvy také opravují a zašívají. K šití používáme jehly zhotovené z kostí nebo bronzu.

Tkaní na svislém tkalcovském stavu

Takže, jak vůbec funguje svislý tkalcovský stav - tkaní je vlastně křížení dvou soustav - svislé a vodorovné. Svislá vrstva je připevněna na horní vodorovnou tyč zvanou zbožový váh, všechny svislé nitě jsou dole zatíženy závažím. Dále je svislá vrstva rozdělena na liché a sudé nitě. Liché jsou volně puštěny dolů a sudé jsou přichyceny k tyči zvané brdo. Tím se osnova rozděluje na dvě části - dochází k vytvoření mezery zvané prošlup. S brdem se pohybuje z jedné polohy do druhé (na vidlici a pod vidlici) a do prošlupu se za pomoci člunku vsunuje vodorovná vrstva. Postup se opakuje a tím dochází ke vzniku jednoduchého vzoru - plátňové vazby. Naše oděvy jsou vytvořeny již trochu složitěji, vazbou keprovou. Ta je pevnější a odolnější a je vytvářena za pomoci až čtyř brd - vrstev. Za pomoci více brd také dosáhneme námi velmi oblíbené vzory látek - kostičky.

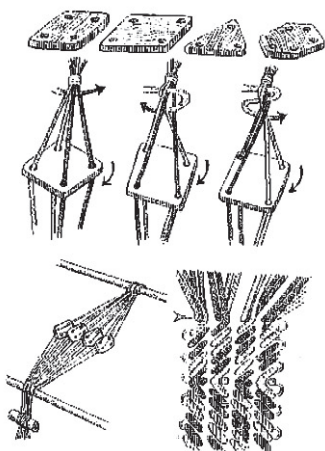
Řemesla Keltů

Tkaní opasků a lemů

Dalším způsobem je tkaní na prstech a pomocí karetek.

Tyto menší výrobky slouží jako doplňky k oblečení a jejich výroba je jednodušší. Vznikají za pomoci dřevěných destiček (karetek) různých tvarů, např. čtyřhraných, šestihraných, apod. V rozích těchto destiček jsou otvory, kterými se provléká příze osnovy. Zde se opět vytvoří prošlup, kterým se provléká člunek. Po protažení člunku se karetkami postupně otáčí, např. o 90° a nově vzniklým prošlupem opět protáhneme člunek. Takto si vytvoříme třeba dlouhý ozdobný pásek nebo lem na okrajích látky.

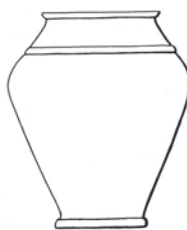
Obdělávání polí

Obdělávání polí má pro náš život důležitou úlohu - abychom měli co jíst, musíme se o tyto pole starat. Věřte mi, že tyto práce jsou velmi těžké! Pro jeho rychlejší obdělávání používáme okované dřevěné rádllo, které je taženo dobytčaty. Hádejte, jak je rádllo připojeno k dobytku? Nejsnadnější způsob je za rohy, tzv. nárožním jhem. Radlici již používáme se železným kováním a také náš vynález - krojidlo, kterým se drn nejprve nařízne. Tím se tato práce trochu usnadňuje. Na drobnější obdělávání pole používáme vám známý nástroj - motyku. Pole bohužel vydrží plodit asi jen čtyři roky a pak ho musíme nechat několik let odpočívat, proto jsou zde také pastviny pro dobytek. Obilí sklízíme pomocí kos nebo srpů. Potom děláme balíky a postupně je mlátíme. K uchování obilí pro příští rok používáme buď zásobnice, tzn. velké nádoby nebo díry zahloubené v zemi a také nadzemní domy - sýpky, protože když obilí zvlhne, je nenávratně pryč. Na polích pěstujeme pšenici, ječmen, v menší míře žito, oves, proso, hrách. Pro výrobu látky pěstujeme také len a pro dobytek na zimu sušíme seno.

Od jílu k nádobě

Velmi významnou roli má také obyčejná hlína - jíl. Že si z Vás střílím? Kdepak! Už jsem

Vám říkal, že sklizenou úrodu skladujeme v nádobách a právě nádoby a další keramika se vyrábí z jílu. Teď jsem vyřkl slovo keramika - co to je? Keramika je vlastně výrobek z pálené hlíny, jejímž základem je jíl, ke kterému se přidává ostřivo tvořené pískem, drcenými střepey, sláma nebo plevy. To všechno se přidává z důvodu dosažení vyšší pevnosti a aby při vysoušení a výpalu nedocházelo k praskání výrobků. A co všechno vlastně keramika je? Pod tímto pojmem se schovávají výrobky jako nádoby, lžice, naběračky, tyglíky na lití kovů, licí formy, závaží na tkalcovské stavy, přesleny, figurky a další věci. Postup výroby keramiky je dost náročný a poslední fáze, výpal je ještě obtížnější, protože keramika musí být nejen velmi dobře vysušena, ale i vypálena, jen tak dokáže odolávat zubu času a opotřebení. To je také jeden z důvodů, proč nacházejí archeologové v zemi keramiku i po tisících letech v dobrém stavu. Užitečná keramika jako byly např. misky, zásobnice, kotlíky, apod. se používají třeba k vaření a přípravě rostlinné potravy, k pití a uchovávání tekutin. K uskladňování zásob, jako je obilí, ovoce, mouka, apod., máme nádoby větší nebo závěsné. Většina je vyrobena na hrnčířském kruhu - nádoby, mísy, hrnce, soudky, lahve, poháry, zásobnice, vázy, doklíčky, ...

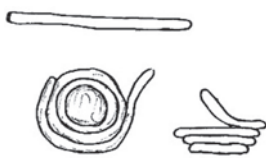

Postup výroby keramiky

Nejprve si připravíme správnou hmotu z jílu a jmenovaných přísad, dobře ji propracujeme, uděláme nádobu, jakou potřebujeme, necháme vysušit, upravíme povrch různou výzdobou dřívkem, kostí nebo i kamenem, opět necháme sušit (vysoušení je velmi důležitý proces - musí probíhat pozvolně) a poté vypalujeme v peci. Nádobky vytváříme dvěma základními postupy - pomocí válečků a na hrnčířském kruhu.

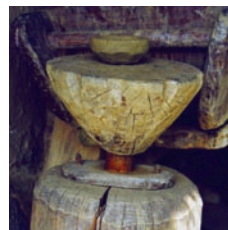
Výroba keramiky pomocí válečků

Základním způsobem výroby keramiky je tzv. válečková technika. Z dobře propracované hmoty si v rukách vytvoříte válečky, které potom skládáte na sebe a spojíte mačkáním a třením.

Hrnčířský kruh

Hrnčířský kruh je náš vynález - jedná se o dvě tyči spojené desky, které se otáčí kolem své osy. Spodní deskou za pomoci nohou otáčíme kolem své osy a na vrchní máme položenu hlínu, z které právě za pomoci otáčení vytváříme nádobu dle přání.

Pec na výpal

K výpalu keramiky používáme tři základní druhy: pec lineární, horizontální (keltka) a mílíř. V pecích je potřeba dosáhnout teploty mezi 600° C až 900° C. Po několika hodinách necháme keramiku pozvolna vychladnout.

Lineární pec

Tato pec je známa již několik století a převzali jsme ji od našich předků. Skládá se ze dvou částí - přední a zadní s komínem. V přední části hoří oheň jehož plameny a teplo plynule přechází do zadní části, kde je naskládána keramika a komínem odchází z pece.

Dvoukomorová pec

Skládá se ze dvou komor - spodní a horní, které jsou spojeny roštem s otvory. Ve spodní části hoří oheň a otvory v roštu prochází teplo do horní části, kde je naskládána keramika. Po několika hodinách topení dřevem je keramika vypálena. Po skončení výpalu se musí keramika nechat vychladnout, nesmí se vyndat brzy, může prasknout.

Řemesla Keltů

Milř

Jedná se o podobný princip jako při výrobě dřevěného uhlí a dochází zde k výpalu bez přístupu vzduchu a jedná se o tzv. černou keramiku. Jak tedy funguje? Zjednodušeně lze říci, že uděláte kolem keramiky hromadu dřeva, na ni položíte hliněné drny a oheň zapálíte. Necháte volně hořet a musíte hlídat, aby vám drny neprohořely. Po vyhoření dřeva je keramika vypálena.

Těžba a sběr surovin

Spotřeba surovin potřebných pro výrobu nástrojů, zbraní, nádobí, apod. zaznamenala výrazný nárůst těžební činnosti a sběru. Těžíme nebo sbíráme na povrchu např. tuhu v podobě jí prosycené hlíny, kámen - porfýr, čedič, horniny s obsahem železa, mědi, cínu, olova, stříbra, zlata, švartnu, vápenec, kaolín a mnoho dalších potřebných surovin.

Zlato

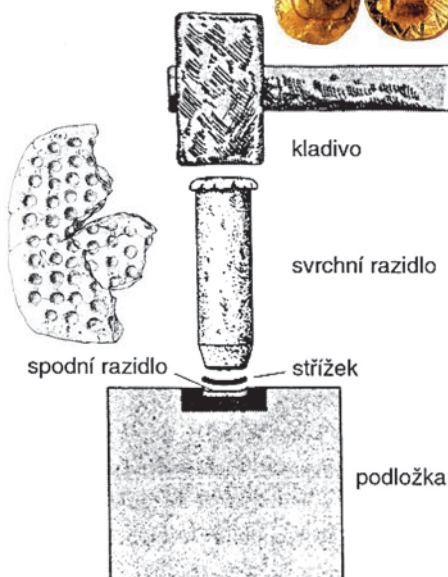
Pro vás je zlato jeden z nejcennějších kovů. My jej používáme na ražbu mincí a šperky a získáváme jej převážně povrchovým sběrem a také rýžováním v řekách.

Ražba mincí, mincovnictví

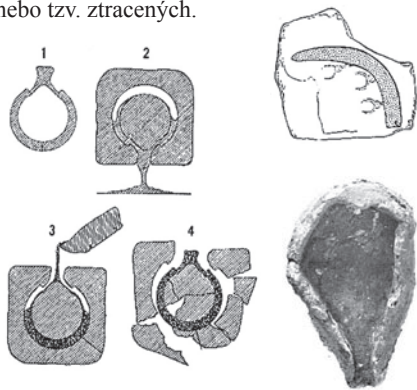
Rozšíření mincí souvisí s rozvojem obchodu a také s manipulací při kultovních obřadech. Impulsem je vliv antického prostředí na nás. Je mnoho typů ražby, např. mušlovitý, s kancem, s koníčkem, s hrbolem, apod. Raženy jsou ve čtyřriadvacetinném početním systému - statéry o hmotnosti 6,4-8,8 g, třetinky (2,09-2,7 g), osminky (0,78-0,97 g) a čtyřriadvacetinky (0,25-0,28 g). Ryzost ražby je 992/1000 - 998/1000. K tavení jsou používány hliněné destičky

s důlky a píčky. K ražbě brozová nebo železná razidla a k určení hmotnosti vážky.

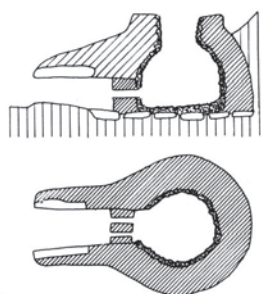

Bronz

Co je to bronz, najdete jej volně v přírodě? Většina z vás ví, že bronz je slitina mědi a cínu (poměr je 90-95:10-5). Bronz měl oproti samotné mědi výhodu větší tvrdosti a nižší teploty tavení (cca 1 100 až 1 200° C podle množství cínu ve slitině). Pro lepší tvárnost do slitiny přidáváme ještě olovo. Naši kovolitci či kovotepci bronz používali především pro výrobu šperků, které odlévali do forem a to buď do forem několikadílných nebo tzv. ztracených.

Vlevo: Ztracená forma - 1 model z vosku, 2 vypálení formy, 3 nalití bronzu, 4 rozbítí formy
Vpravo: ukázka formy a tyglíku

Výheň, otopné zařízení ve kterém se taval bronz

Řemesla Keltů

Železo

Železo – jak jednoduchý pojem, ale postup výroby a jeho zvládnutí trvalo několik staletí. Na první pohled to vypadá jednoduše, ale vše vymyslet, to je opravdu umění. Podařilo se přijít na to, že železo je obsaženo v železné rudě, která se nachází buď na povrchu země nebo se doluje v podzemí. A jak se tedy tato ruda zpracovává? Nejprve rudu rozbijeme na menší kousky, pražíme ji na ohni a poté ji tavíme v pecích. Ty mají tvar jakéhosi komína, kde tvoříme vrstvy rudy a dřevěného uhlí a kam se vhání za pomoci měchů vzduch. Proces výroby železa trvá několik hodin a jeho výsledkem je železná houba, která se poté dále zpracovává v ohni kováním. Potřebná teplota pro tavbu železa je kolem 1 300° C.

Hutnictví a kovářství je klíčovým řemeslem Keltů. Vyrábí se velmi široký sortiment výrobků, sekery, meče, kladiva, nože, kleště, nádoby, spony, tj. nástroje, zbraně, šperky, stavební pomůcky, apod.

Ukázka dílny minciře

Stříbro

Stříbro používáme k ražbě mincí.

Cín

Cín používáme k výrobě bronzu.

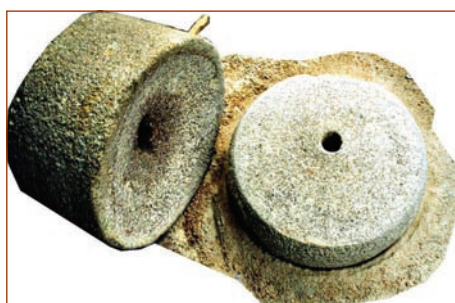
Zpracování dřeva

Dřevo - jeden z nejdostupnějších materiálů, který můžeme docela lehce zpracovávat. Ze dřeva se například staví domy, vydlabávají se lodě nebo nádoby, používá se k topení v obydlích, a také k výrobě dřevěného uhlí pro zpracování kovů. A jaké používáme nástroje? Strom se kácí pomocí železných seker různých typů a jich se také používá na hrubé opracování. Dalším nástrojem je poříz, dláta, pila, apod. K držení menších kusů se při jejich opracování používá zařízení podobné vašemu svěráku a soustruhu.

Opracování kamene

Potřebnou surovinu si obstaráváme sběrem na vybraných místech. Se získaným materiálem také čile obchodujeme, např. mlýn vyrobený z materiálu u Lovosic se najde po celém území

Boiohaema! Používáme, např. kvarcit a slepenec jako brousky, křemenný porfyr a čedič - fonolit k výrobě mlýnů a zrnůtek.

Kůže a kožešiny

Kůže se uplatňuje při výrobě opasek, vaků, štítů, potahů a také částí oděvů. Kožešinu zase používáme pro její tepelné vlastnosti. Zpracování není jednoduchou záležitostí, proto jen velmi stručně. Po jejím stažení ze zvířete na ní najdeme ještě zbytky tukové vrstvy, masa, chlupy, škáru a blány. To vše se musí za pomoci škrabadel odstranit. K odstranění chlupů naložíme kůži na několik dní do popela a chlupy jdou hned jednodušeji odstranit. Dále musíme kůži sušit a naložit do roztoku vyrobeného např. z dubových tříslel.

Výroba dřevěného uhlí

Jsou dva druhy spalování dřeva – za přístupu vzduchu a bez přístupu vzduchu. První varianta – za přístupu vzduchu je běžné hoření a zůstává pouze popel. Při druhé variantě, bez přístupu vzduchu, se tlumeným zahříváním vylučuje voda a dochází k postupnému zuhelnatění.

ňování. Jaký je tedy postup výroby dřevěného uhlí? Z borovicového nebo bukového dřeva uděláme hromadu,

kterou přikryjeme vrstvou kůry, zelených větví, drnů a hlíny – tato hromada se nazývá milíř. Zapálíme a necháme velmi pomalu hořet. Musíme dbát na to, aby dřevo nechytilo plamenem, jinak by zbyla jen hromádka popela. Hromada dřeva nám vydrží hořet mnoho hodin a při velké hromadě i několik dní. Výsledkem je hromádka dřevěného uhlí, které potom využíváme při zpracování kovů.

Výroba skla

Sklo používáme převážně na výrobu šperků, jako jsou korále a náramky. Roztavenou křemenou směs barvíme přísadami např. do modra a žluta.

Řemesla Keltů

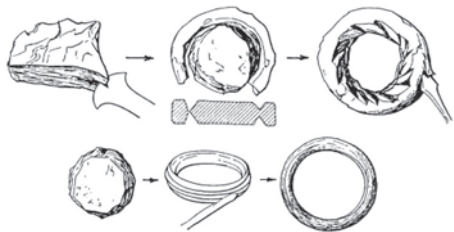

Výroba emailu

Email je sklovitá hmota různých barev, kterou nanášíme na kovové předměty.

Zpracování švartny

Tento černý materiál těžený v povrchových výchozech u Kounova sloužil k výrobě náramků velmi žádaných i v daleké Galii.

Zpracování jantaru

Z jantaru si vyrábíme korále navlečené na kůži a nosíme je na krku. Surový materiál nám dovážejí obchodníci od Baltského moře.

Zpracování kostí, paroží

Z kostí a paroží si vyrábíme různé nástroje a pomůcky, např. jehly, háčky, přívěšky, apod.

Obchodování

Jste překvapeni? Obchod je u nás jednou z našich nejdůležitějších činností. My upřednostňujeme obchod výměnný na základě oboustranné výhodnosti. Dám vám příklad - já vyrobím nádobu a směním ji za obilí nebo za hrot kopí. Tento jednoduchý příklad vám jistě stačí k pochopení celého našeho obchodního systému. Naši sousedi - Římané mají zájem o naše výrobky nebo o naše suroviny, proto k nám jezdí po obchodních stezkách „podnikatelé“ - obchodníci, kteří se zabývají jenom obchodem. Celé naše území je protkáno těmito stezkami a je výhodné mít sídlo na křižovatce těchto cest. K určení hodnoty zboží používáme váhy se závažími.

S čím se vlastně nejvíce obchoduje?

Pro římské obchodníky je atraktivní náš dobytek, koně, kožešiny, kůže, obilí a také otroci. Nejvíce ceněný je jantar. Z Říma nám obchodníci vozili zbraně, pěknou keramiku, šperky a sklo.

Chov domácích zvířat

Chov domácích zvířat přinášel pro náš jídelníček potřebné bílkoviny v podobě mléka, sýrů a samozřejmě masa. Chováme krávy, ovce, kozy, vepře a také koně. K tomu hejna slepic a také husy. Běžně je chován a také pojídán i pes.

Lov, rybolov

Maso divokých zvířat u nás bylo spíše doplňkové. Lovíme srny, zajíce, divoké tury a kočky, lišky, vlky, medvědy. Z ulovené zvěře také používáme i paroží k výrobě šidel a kožešiny. Zvěř lovíme oštěpy se železnými hroty a luky se šípy.

Ryby v řekách chytáme za pomoci háčků, harpun a sítí. Pochutnáváme si především na sumcích, štikách, apod.

Dopravní prostředky a komunikace

Asi to nebude žádné překvapení, když vám řeknu, že nejvíce chodíme pešky. K rychlejšímu přesunu používáme naše skvělé koně a také vozy, zapřažené za tažná zvířata. Tyto vozy jsou lehké konstrukce se čtyřmi koly a hnací jednotkou jsou většinou dobytčata. Vozy se nepoužívají jen k přesunu, ale i ke kultovním a slavnostním příležitostem nebo i při pohřbech. Dalším dopravním prostředkem je loď, vaši řečí zvaná monoxylon. Jedná se o loď vydlabanou z jednoho kusu dřeva.

Jak jsem vám již řekl, náš čilý obchodní ruch vytvořil na našem území velké množství stezek a pro vaše vnímání jsou to obyčejné polní cesty. Ty byly využívány nejen pro obchod, ale také pro náš běžný přesun či přesun vojsk. V oppidech se setkáte se zpevněnými cestami, např. dlážděné nebo haťové (dřevěná prkna).

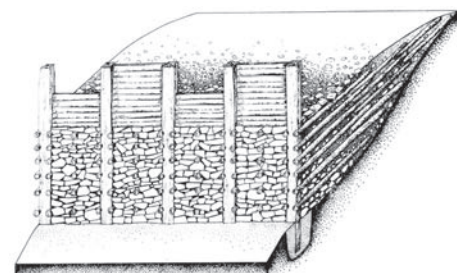
Ukázka kůlové palisády

Stavba domů a opevnění

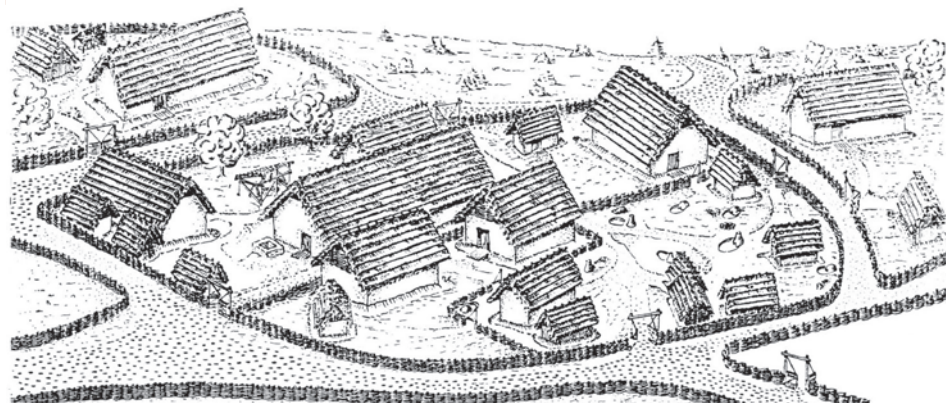
Velkou část našeho času zabere výstavba domů, opevnění osad, oppid a jejich údržba. Všechny materiály, které ke stavbě domů a opevnění používáme je z přírody - dřevo, rákos, sláma, kůže a další. Tyto materiály vydrží určitý čas a poté se musí dům obnovit. Občas se také stane, že dům nebo opevnění shoří a stavíme znovu. Naše stavební znalosti jsou již na velmi dobré úrovni, známe vlastnosti dřeva, kamene, používáme speciální nástroje, které vyrobili naši řemeslníci a to vše nám dovoluje stavět až desítky kilometrů opevnění oppida nebo velké domy pro naše vládcy.

Výplet stěny proutím a jeho výmaz jilem

Hliněný val s dřevěným roštem a zdi z lícovaného nasucho pokládaného kamene
Dole: Rekonstrukce dvorce na oppidu

Společnost a duchovno

Základem naší společnosti je rodina a rod, několik rodů tvoří velkorodinu a hodně velkorodin je kmen. Muž má svoji ženu a své děti a k jeho povinnostem patří i jejich ochrana. Žena má vážené postavení, ale zase ne rovnoprávné. Když vezmeme dělbů práce, ženě náleží místo v domácím hospodářství, které samostatně řídí. Existuje také i právo na rozvod, ale musejí k tomu být jen velmi vážné důvody. Všichni chceme mít také hodně silných dětí.

Největší událostí je vždy rokováání lidového shromáždění, kde se scházejí všichni bojeschopní muži. Takováto shromáždění se odehrávají na místech blízkých našim bohům, od kterých požadujeme radu nebo pomoc. Jsou vždy v určité významné dny. Zde se také prodávají prohřešky viníků a vynášejí se rozsudky. Vše se řídí zvyklostním zákoníkem, daným zkušenostmi vládců a kněží. Na těchto shromážděních se nejen trestá, ale i prosí o bohatou úrodu, válečný úspěch, rozmnožení dobytka, k léčení nemocných, apod.

Vládnoucí elita

Vládnoucí elita vyjadřuje svou pozici způsobem oblékání, šperky a také jsou jinak pohřbíváni. Bydlí v honosnějších, lépe vybavených domech.

Lid, plebs

Pod pojmem lid, plebs si představte rolníky, řemeslníky, vojáky či obchodníky. Každý má svou oblast zájmu, svoje řemeslo a z toho vyplývající povinnosti.

Druidové

Druidové jsou našimi „knězi“ – jsou to velmi vzdělání lidé znající zákony a sílu přírody. Druidové se zabývají věštěním, kouzly, astrologií - vypočítáváním rituálních a přírodních cyklů, teologií, právem, medicínou, přírodními vědami, hudbou a poezií. Jsou v takové úctě, že si je za ráde vybírají naši vládci. Jejich učení se předává pouze ústně a trvá mnoho let.

Bardové

Bardové jsou naši vypravěči a baviči, šíří mezi lidem naši tradici, pověsti, báje, písně a jsou účastni každých hostin či oslav, náboženských obřadů, svateb. Vyprávějí své příběhy před bitvami, při podávání medoviny a mnoha dalších příležitostech. Písně zpívají před cestou či lovem. Náměty jejich bájí a písní jsou šité na míru dané události.

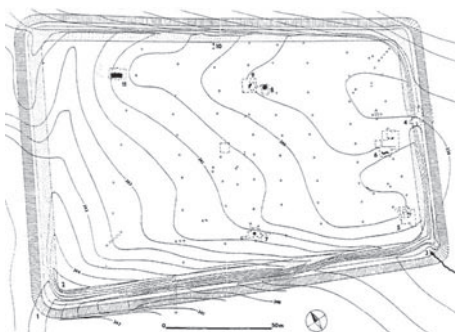
Ovati

Hlavními úkoly ovatů jsou předpovídání budoucnosti, věštění a provádění obětí. Provádění obětí se myslí i zabíjení obětí.

Duchovno Keltů

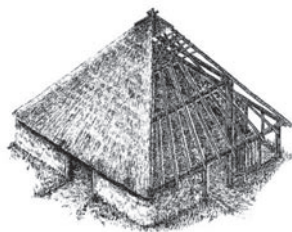
Jak jsem vám již řekl tyto shromáždění se konají na významných místech, která mají zvláštní moc, např. jsou ohraničena kamenným kruhem, jinde je kamenná stěla, skála nebo i strom. Jinde máme ze dřeva vyřezány symboly a idoly - totemy. Tyto symboly zobrazují ženu, kance, ptáky, býky, koně, apod. Zvláštní roli hrají močály - co stáhnou již nevydají. Vrhávají se tam nejen různé předměty, např. nefunkční železné meče, hroty kopí, šipky, části oděvů, ale i lidské oběti.

Mezi významná místa patří také vybudované svatyně – místa, kde se konají obřady. Jedním z typů svatyně jsou uměle vytvořené čtyřúhelníkové ohrazení obdélníkového tvaru o délce stran mezi 50 až 200 metry, které je od okolního terénu vyvýšeno o cca 50 cm a chráněno valem s palisádou. V ohrazení je postaven dům z obrázku, který má uvnitř na zemi obětní desku - bílý obdélník, na který jsou pokládány oběti. Uvedený příklad je podle nálezů svatyně z Markvartic na Jičínsku.

Svatyně

Naše svatyně se nachází na dvou základních místech - na akropolích opevněných hradištů a v čtyřúhelníkových ohrazeních, tzv. Viereckschanzen. Čtyřúhelníkové valy jsou pravidelné čtverce nebo obdélníky o délce strany mezi 50 až 200 metry. Valy s příkopem oddělují prostor od svého okolí. Ohrazený prostor slouží ke shromažďování lidí v určitých příležitostech.

Ukrývání pokladů

Na vybraných místech si ukrýváme poklady. A co ukrýváme? Především neporušené předměty - zlaté i stříbrné mince, zlaté i bronzové šperky, železné nářadí, apod. Předměty dáváme do nádob, kotlíků nebo kožených váčků. Důvodem ukrývání pokladů je buď jako dar bohům nebo jako skrýš pro pozdější vybraní.

Obětiště

Jako místa k uložení obětí používáme prameny vodních toků, mokřiny, bažiny, případně koryta řek. Pro nás to jsou posvátná místa, kam poskytujeme dary našim bohům. V případě minerálního pramene se jedná o dar a vzývání léčivých sil pramene.

Sakrální místa, posvátný háj

Jedná se o menší území, kde nejsou obytné domy, ale např. skály, hluboké lesy, jeskyně, vrchy, apod. Zde dochází k házení předmětů z vrchů dolů pod skálu, k zapalování rituálních ohňů, apod.

Kult, víra

Kult a víra hrají v našem každodenním životě významnou roli, věnujeme mu značnou pozornost a jsou vyčleněna zvláštní místa v rámci sídlišť i mimo ně. Nosíme amulety - kolečka nebo kroužky s nálitky, provádíme rituály při pohřbívání, apod.

Amulety

Amulety slouží k ochraně jednotlivce i skupiny. Nosíme různé symboly - kruhy, mince, triskely, zvěř, apod. Jsou většinou spojeny s významem slunce, měsíce, našich bohů a přírody.

Masky

Např. kování z bronzového plechu s lidskými maskami používáme při obřadech.

Jaké uctíváme bohy?

Předpokládáte jistě správně, že i u nás, Keltů, máme své náboženské představy a bohy. Naši bohové žijí v našich lesích, horách, jeskyních, řekách apod. Základní božstvo našeho světa je:

Taranis – bůh nebes a symbol je kolo

Teutatés – bůh války

Esus – bůh stromů a symbol je kanec

dalšími bohy jsou např. Belen – bůh Slunce, Epona – Matka Země, Lug – bůh řemesel.

Společnost a duchovno

Přírodní bohové

Náš lid je součástí přírody a proto také uctíváme stromy, především dub na který zavěšuje posvátné předměty, zvířata, např. kanec, jelen, kůň, ptáci, ... Posvátné symboly také nosíme na svém těle jako ochranu před nebezpečím.

Tajemné znaky

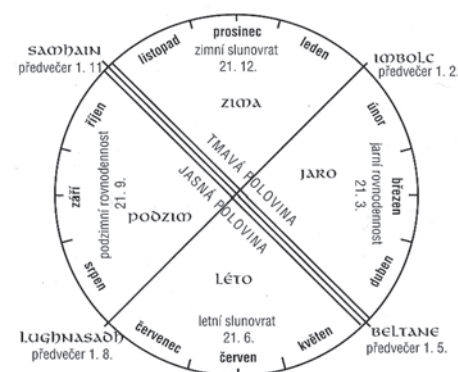
Tajemné znaky se nazývají Ogam, jiným slovem runy. Máme 20 základních znaků. Tyto znaky v sobě ukrývají především kouzelnou moc. Jejich úkolem je vnuknout meči sílu, ochránit posvátné místo, přinést štěstí a nebo i prokletí. Každé písmeno je symbolizováno určitým stromem.	T	B	bříza
	T	L	jeřáb
	F	S	olše
	N	H	vrba
	D	D	hloh
	T	C	dub
	Q	M	cesmína
	G	J	líška
	NG	R	jablonoň
	STR	A	réva
	R	O	břečťan
	A	U	janovec, kapradí
	O	E	trnka
	U	I	bez
	E	EA	jedle/borovice
	I	OI	hloh
	EA	UI	vřes
	OI	IO	osika
	UI	(AE)	tis
	IO		osika
	(AE)		brslen
			zimolez
			angrešt
			buk

Psaní

Psaní není příliš rozšířené, ale např. na oppidu Stradonice používáme kostěné rámečky vyplněné voskem a psací tyčinky, kterými píšeme.

Keltský rok

Keltský rok je lunární a čas je počítán podle nocí na základě pozorování měsíce. Povinnost pozorovat měsíc je dána na druidy. Rok je rozdělen na dvě hlavní části - teplou a studenou. Teplá začíná svátkem Beltine a končí svátkem Samhain. Další významné svátky jsou Imbolc a Lughnasadh.

Imbolc (31.1.) - dnes jej znáte pod názvem Hromnice a šlo o slavnost kojících ovcí a leží ve středu temné zimní části roku. Dnes se světlí zemědělské nástroje pro nadcházející rok, domácí ohně se zhášejí a znovu zapalují.

Beltine (30.4.) - první máj, pálení čarodějnic a velkých ohňů - odkaz pro dnešek. Pro nás má dvojí symboliku - plodnost a smrt. Beltaine začíná světlou teplou polovinu roku. O půlnoci se vydávají lidé sbírat větve a květy, kterými

Plastiky

Při různých obřadech a rituálech používáme plastiky - obličej vytesané z kamene, např. opuky, pískovce nebo vyřezané ze dřeva.

potom zdobí své domovy. V prohlubních země se zapalují ohně, kde se vaří léčivá kaše z másla, ovsu, vajec a mléka. Hojně se přilévá alkohol. Část kaše je dána jako úlitba půdě a zbytek se společně sní. Ohně mají i další důležitou roli - nejprve jej přeskakují muži, pak ženy a poté je přes uhlíky převeden dobytek na pastviny. Jedná se o akt očistění a ochrany před nebezpečím.

Lughnasadh (31.7.) - dnes je znáte jako Dožínky. V tento den se konají slavnosti - závody, dostihy, hudební soutěže, básnická klání, udělování vyznamenání a úřadů, svateb a tance. Sklizeň přináší své první plody. Je zakázáno násilí, nevráživost a je také možný i rozvod mezi manželi.

Samhain (31.10.) - spadá na konec sklizně a uzavírá zemědělský cyklus. Tímto svátkem začíná temná zimní část roku = keltský Nový rok, svátek všech svatých - tak ho znáte dnes vy. Jedná se o čas, kdy je možné komunikovat se zemřelými, vzdává se jim čest a nabízí pohostinnost. V tento den se poráží přebytečný dobytek a zbývající se zahání do stájí.

Svátky Imbolc, Beltaine, Lughnasadh a Samhain jsou také považovány za takzvané ohňové svátky, kdy byly zhášeny domácí ohně a z centrálního ohně udržovaného druidy znovu zapalovány. Dalšími významnými dny jsou, jak říkáte dnes vy, slunovraty a rovnodennosti.

Zábava, hry, tanec

K družné zábavě patří nejen pitky a zpěv, ale i hra v kostky. Házíme různými kostkami s počtem jeden až šest bodů a prozradím Vám, že hra v kostky má velké kouzlo a rádi se jí poddáme s velkým zápalem a vytrvalostí. Naše hrací kostky jsou zhotoveny např. z plochých kotoučů, skla, kamene, kostí nebo jantaru a mají buď protáhlý nebo čtvercový tvar.

Hrací kostky

Hrací kostky sloužily jak při hře, tak při losování spojeném s kultem. Zajímavostí je, že jsou označeny jen čtyři strany s 3, 4, 5 a 6 dolíčky, dvě strany zůstaly prázdné.

Hudební nástroje

Nemáme tak široký výběr hudebních nástrojů jako vy, ale při slavnostech jsou zapotřebí. Používáme např. luru, to je něco jako váš lesní roh, který může být dlouhý až metr. Jiným důležitým nástrojem je dřevěný buben. Také ještě používáme carnyx, píšťaly, flétny, lry a harfy.

Velkou vážnost má také zpěv. Při různých příležitostech zpíváme nejen písně čarodějnic, válečné, hrdinské, při hodování veselá a také při pohřbívání našich zesnulých písně smuteční.

Různé tvary bubnů

Bojovníci a jejich carnyx

Nemoci, hroby a hrobky

Nemoci

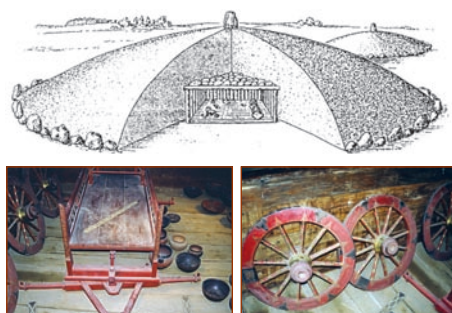
Každý ví, co to je být nemocný. My neznáme nemocnice a lékaře, ale léčba nemocného se odehrává především v oblasti kouzel a čar. Je to z důvodu, že si myslíme, že nemoc je poselstvím démonů. Proto se snažíme si zlého ducha usmířovat obětinami. To dělá především šaman, který k tomu využívá kouzelnou moc rostlin a bylinek. Nemocný bylinky buď požívá ve formě čaje, šťávy nebo kaše, jindy se pouze přiloží na tělo nebo se vdechuje kouř či výpary. Dokážeme ošetřit i zlomeniny jejím znehybněním a mezi sebou máme i lidi schopné provádět jednodušší lékařské operace za pomoci lékařských nástrojů, např. skalpel, pilka, apod.

Smrt

Narození a smrt - dvě skutečnosti, které jsou neodmyslitelně vedle sebe. Jeden se rodí a jiný právě umírá. Koloběh života, který si nedokážeme vysvětlit, proto jim přisuzujeme magickou hodnotu. Věříme, že kdokoliv z nás zemře, je stále mezi námi a žije posmrtným životem. Mrtvý se svým tělem odebírá na „oněm světě“, a proto potřebuje vše jako za života pozemského. Z tohoto důvodu je do hrobu podle jeho společenského postavení dávána výbava, např. potraviny, oděv, zbraně a ozdoby; bojovníci si s sebou berou železný meč v pochvě na opasku, dlouhé železné kopí a štít. A jak vypadá takový smuteční obřad? Zemřelý byl uložen převážně v dřevěné rakvi do obdélníkové hrobové jámy

různě hluboko, ale vždy tak, že jeho hlava směřovala k severu a nohy k jihu. Asi budete překvapeni, ale již máme určité astronomické znalosti.... Naši vladaři jsou pochováni do tzv. knížecích hrobů. Tyto hrobky mají velmi bohatou výbavu, v některých se najdou i povozy. Nad hrobkou je navršena mohyla z kamenů a hlíny.

Keltové v literatuře a na internetu

Asalová, J.: Keltská lidová kuchyně
Bauerová, A.: Zlatý věk Keltů v Čechách
Bauerová, A.: Keltové v Čechách
Bellingham, D.: Keltská mytologie
Botheroydovi S. a P.: Lexikon keltské mytologie
Böhm, J.: Naše nejstarší města
Clarusová, I.: Keltské mýty
Conwayová, D. J.: Keltská magie
Katalog výstavy Celti di Boemia e di Moravia
Čížmář, M.: Encyklopedie hradišť na Moravě a ve Slezsku
Čížmářová, J.: Encyklopedie Keltů na Moravě a ve Slezsku
Čtverák, V., Lutovský, M., Slabina, M., Smejtek, L.: Encyklopedie hradišť v Čechách
Drda P., Rybová A.: Keltové a Čechy, 1998
Filip, J.: Keltská civilizace a její dědictví
Heinz, S.: Keltské symboly
Hopmanová, E. E.: Druidský herbář
Horák V.: Nahlédneme do pravěku, 1996
Horák V.: Boiohaemum - Ve stopách Keltů, 2002;
Jacobs, J.: Keltské pověsti a pohádky
Kalweit, H.: Keltská kniha mrtvých
Knápek, Z.: Kniha pro každého Kelta
Krumlovská, Olga: Keltské horoskopy
Krejčí, Ivan: Strašné pověsti české
Mabinogi - keltské pověsti
Matthews, J.: Keltský šaman
Matthews, J.: Keltská spiritualita a hledání grálu
Matthewsová, C.: Keltský rok
Matthewsová, C.: Keltské duchovní tradice

Matthewsová, C.: Malá kniha keltských požehnání
McCoyová, C.: Keltské mýty a magie
Michálek, J.: Keltský poklad z Bezdědovic na Blatensku
Motyková, K., Drda, P., Rybová, A.: Závist
Nemeškalová-Jiroudková, Z.: Keltský poklad ze Starého Kolína
O'Donohue, John: Kniha keltské moudrosti
O'Donohue, J.: Kniha keltské moudrosti
Palivec, V.: Bójské pověsti
Píř J.L.: Hradiště u Stradonic, 2003 CD-ROM
Rolleston, T.W.: Ilustrovaný průvodce keltskou mytologií
Rybová, A., Drda, P.: Hradiště by Stradonice
Rybová, A., Soudský, B.: Libenice - keltská svatyně ve Stř. Čechách
Schwarz, A. A.; Schweppe, R. P.: Wyda - léčivá síla druidů, do kapsy
Schwarz, A. A.; Schweppe, R. P., Pfau, W.M.: Wyda - léčivá síla druidů
Sec, Ivan: Keltské mýty a legendy
Sillsová-Fuchsová, M.: Návrat Keltů
Slabina, M.: Keltové na Šumavě
Storl, Wolf-Dieter: Magické rostliny Keltů
Šiška, V.: Keltské horoskopy - stromy
Venclová, N.: Výroba a sídla v době laténské, projekt Loděnice
Vescoli, M.: Keltský stromový kalendář
Vlčková, J.: Encyklopedie keltské mytologie
Waldhauser, J.: Encyklopedie Keltů v Čechách, 2002
Waldhauser, J.: Keltové na Jizeře a v Českém ráji, 2002, 1996
Waldhauser, J.: Jak se kopou keltské hroby, 1999
Waldhauser, J.: Obří hrad a Keltové

www.boiohaemum.cz - časopis o historii

www.druidstvi.cz - stránky o druidech, duchovnu Keltů

Tipy na výlety

• Archeopark Prášily - Osada Keltů

V archeoparku Prášily najdete rekonstrukce obytného srubu, panského domu, klešťovité brány a přístřešků na řemesla. Podrobnosti viz text vpravo a na internetu www.keltoi.cz

• Výstava Hrajeme si na Kelty

Interaktivní expozice v Muzeu Benátky nad Jizerou, kde máte možnost vidět model obytného domu s vybavením o velikosti 6*4 m, modely tkalcovského stavu, mlýn na mletí obilí, můžete si vyrazit minci, zahrát na hudební nástroje a mnoho dalších činností.

• Gabreta

Partnerský keltický archeopark v obci Ringelai na německé straně Šumavy. K vidění jsou zde rekonstrukce obytných domů, přístřešků na řemesla, stáje pro dobytek, apod.

• Projekt Keltská Evropa

Projekt Keltská Evropa slouží k prezentaci keltského dědictví jako kulturního a ekonomického základu první sjednocené Evropy. Jedním z výsledků projektu je otevření Inf. centra keltské kultury.

• Informační centrum keltské kultury

Na zámku Nižbor najdete multimediální expozici věnovanou období Keltů. Uvidíte projekce filmů, tisíce hesel a obrázků, 3D projekci,...

• Festival Beltine

Každý rok 30. dubna při příležitosti keltského svátku se koná hudební festival, na kterém máte možnost slyšet keltskou, irskou či jinou hudbu, vidět rekonstrukci keltských řemesel a prožít další zážitky.

• Oppidum Stradonice

Nejslavnější keltské oppidum Čech bylo postaveno na vrchu „Hradiště“ v nadmořské výšce 380 m. Někdy po polovině 2. století zde Keltové založili svá obydlí, která nejdříve nechránilo žádné opevnění. Nejstarší fáze stavby opevnění spadá do časového úseku kolem roku 120 př. Kr. V průběhu jeho rozmachu a existence byla opevněním chráněna plocha o celkové rozloze zhruba 90,3 ha. Poloha hradiště byla známa náhodnými nálezy mincí a bronzových předmětů.

Archeopark Prášily

• Osada Keltů • Osada Germánů • Oživená řemesla •

Ukázky řemesel, programy

Řemesla Keltů, které naši spolupracovníci předvádějí se snažíme co nejvíce přiblížit technikám před dvěma a půl tisíci lety. Část vybavení můžeme považovat za provedené experimenty v archeologii a další část za napodobeniny vyrobené dnešními technologiemi.

Můžeme pro Vás zajistit ukázky řemesel - historické programy, festivaly, trhy, výukové programy, přednášky, školní výlety, ukázky bojů, firemní akce včetně stylového stravování, ubytování, apod. vše dle dohody.

Naši partneři

Villa Karolína

Prášily 106, CZ 342 01

tel: (+420) 603 295 989

(+420) 376 589 061

e-mail: villakarolina@quick.cz

www.sporthotel-prasily.cz

www.nasehory.cz

PLZEŇSKÝ KRAJ
V roce 2006 realizováno za finanční podpory Plzeňského kraje

Obec Prášily
www.prasily.net
www.prasilsko.cz

Sporthotel Prášily s.r.o.

www.kudrna.cz

www.keltoi.cz www.boiohaemum.cz

Tipy na výlety

• Oppidum Závist

Největší keltské oppidum Čech bylo postaveno na vrchu „Hradiště“ v nadmořské výšce s vrcholem 391 m. Bylo pojmenováno nesprávným názvem Závist, dodnes obecně používaným. Celý areál byl prohlášen Národní kulturní památkou. Keltské oppidum bylo založeno a nejstarší fáze stavby opevnění spadá do časového úseku kolem roku 180 př. Kr. V průběhu jeho existence byla opevněná plocha o celkové rozloze více než 100 ha.

• Oppidum Hrazany

Ostroh nad soutokem Vltavy a Mastníku je tvořen vrchy Doubí (430 m n. m.) a Červenka (370 m n. m.) se sedlem mezi nimi (340 až 320 m n. m.) Současná situace je silně zkreslena napuštěním jezera Slapské přehrady. Stavba oppida byla, podle nejnovějších archeologických hodnocení, zahájena okolo poloviny druhého století před naším letopočtem.

• Oppidum Třísov

Oppidum ze 2.-1. st. př. n. l. o ploše 26 ha mělo mohutné a složité opevnění. K vidění jsou zde i zbytky líčované zdi opevnění.

• Oppidum Staré Hradisko

Oppidum, ležící na východním okraji Dražanské vrchoviny, náleží k nejznámějším a nejdůležitějším keltským lokalitám na Moravě a významný i v širším středoevropském prostoru. Velikost opevněné plochy je 37,5 ha.

• Obří hrad (Šumava)

Hradiště obestřené mnoha otazníky. Opevnění bylo vybudováno pravděpodobně v 6.-5. st. př. n. l. Hradiště je nejvýše položenou stavbou Keltů. Nachází se v horském pásmu Šumavy. Vymezená plocha opevněním je 2,5 ha. Je možné, že zde bylo shroždiště druidů nebo kultovní místo.

Naučná stezka Obří hrad

Stezka je zaměřena na seznámení s historií keltského osídlení Šumavy, s dějinami keltského sídliště Obří hrad u Popelné a věnuje se i výsledkům výzkumů, které na tomto keltském hradišti dlouhodobě probíhají.

Trasa stezky má výchozí místo v Popelné u parkoviště a vede na Obří vrch (1.005 m) a zpět. Je dlouhá asi 3 km a jsou na ní instalovány informační panely. Nejvzdálenějším místem na stezce (asi 1,5 km od Popelné) je již zmíněné hradiště Obří hrad, ze kterého jsou velmi pěkné výhledy do údolí Losenice a na Kašperskohorsko.

• Oppidum Hradiště - České Lhotice

Postaveno v 2.-1. st. př. n. l., opevněná plocha o výměře cca 20 ha. Dvojitě až trojitě opevnění s líčovanou zdí s tesanými trámy. Součástí oppida byly i terasy, kde se zpracovávalo železo těžené v blízkém okolí.

V okolí je značená Naučná stezka věnovaná Keltům a spojuje oppidum se zámek Nasavrky, kde je vybudováno Muzeum Keltů.

Další tipy na výlety za odkazem Keltů a zajímavostmi najdete na našich internetových stránkách www.boiohaemum.cz.

NETRADIČNÍ CESTY DO KELTSKÝCH ZEMÍ

- ♦ IRSKO
- ♦ SKOTIKO
- ♦ BRETAŇ
- ♦ IŠPANĚLSKO

A K TOMU DESÍTKY DALŠÍCH ZAJEZDŮ DO HOR, NA KOLA I ZA POZNÁNÍM.

OBLÍBENÉ TUZEMSKÉ AKCE:

- ♦ PO KELTSKÝCH ARCHEOLOGICKÝCH NALEZIŠTÍCH ČECH
- ♦ PO KELTSKÝCH ARCHEOLOGICKÝCH NALEZIŠTÍCH MORAVY

**KATALOG
ZAŘÍME
ZDARMA**

Keltský FESTIVAL

LUGHNASAD na hradě Veverčí

Každoroční festival keltské kultury se koná na hradě Veverčí u Brna. V rámci festivalu se konají různé akce, jako je například koncert keltské hudby, taneční představení, výstava keltských předmětů, atd. Festival je určen pro všechny zájemce o keltskou kulturu a historii.

Bašty 2, 663 14 Brno • ☎ 542 216 764 • 📧 777 583 762

WWW.KUDRNA.CZ

